

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

RS

ترکیه؛ هدف جدید اسرائیل

تریتا پارسی: با تغییر توازن قوا در منطقه و کاهش نسبی توان ایران که باعث تقویت جایگاه ترکیه و اسرائیل می‌شود، حالا دیگر تردیدی در مورد تشدید رقابت میان ترکیه و اسرائیل وجود ندارد، بلکه سوال این است که این تشدید چگونه رخ خواهد داد؟ سوال این نیست که آنها رقابت را به عنوان گزینه مطلوب انتخاب کنند، بلکه سوال این است که چگونه به آن واکنش نشان می‌دهند: از طریق مواجهه یا مدیریت مسالمت‌آمیز؟ من در کتاب اتحاد خیانت‌آمیز، وضعیت مشابهی را شرح داده‌ام که با پایان جنگ سرد و فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی چگونه توزیع قوای جهانی دستخوش تغییر شد و شکست صدام حسین در جنگ خلیج فارس ترکیب ژئوپلیتیک منطقه را بر هم زد. ساختار نوظهور دوقطبی در خاورمیانه که ایران و اسرائیل دو قدرت اصلی آن بودند شکل گرفت. دیگر هیچ قدرت واسطی میان آنها وجود نداشت، چراکه عراق شکست خورده بود. اسرائیل گام نخست را در واکنش به این تحول برداشت و دکترین پیرامونی خود را تغییر داد. برای چندین دهه اسرائیل تلاش می‌کرد که با ایجاد ائتلاف با کشورهای غیر عرب پیرامون خود، با کشورهای عربی پیرامون توازن قوا ایجاد کند اما بعد از ۱۹۹۱ دیگر هیچ کشور عربی باقی نمانده بود که بتواند تهدید متعارف نظامی علیه اسرائیل محسوب شود. در نتیجه تمرکز اسرائیل به سمت ایران برگشت. بر اساس تحلیل سیاست‌گذاران اسرائیلی، تهدید جدید دیگر اعصاب پیرامون نبودند، بلکه ایران‌بان پیرامون بودند. نکته عجیب اینجاست که در دهه ۱۹۸۰ اسرائیلی‌ها دشمنی ایران را یک دشمنی تعیین‌کننده تلقی نمی‌کردند و بیشتر روی اعراب و عراق تمرکز داشتند. ایران در مقابل این تحول در راهبرد اسرائیل غافل گیر شد. در آن دوران سیاست‌های انقلابی در حال فروکش کردن بود و دولت هاشمی‌فسنجانی به دنبال تقویت روابط با آمریکا بود اما اسرائیل توانست آمریکا را قانع کند که برای ایجاد صلح با فلسطینیان، آمریکا باید تهدید جدید علیه اسرائیل (بنیادگرایی اسلامی ایران) را از طریق تحریم و انزوا ی ایران مهار کند. در این دوران بود که رقابت اصلی میان ایران و اسرائیل آغاز شد. ایران نخستین حمله را به ضعیف‌ترین حلقه استراتژی جدید آمریکا و اسرائیل انجام داد یعنی توافق‌های اسلو. این فرآیند صلح از بین رفت و هیچ‌یک از دیگر اهداف اسرائیل و آمریکا محقق نشد. در همین دوران بود که ایران به صورت جدی وارد فرآیند حمایت از گروه‌های فلسطینی مخالف سازش شد. این رقابت از سوی دو طرف با روش‌هایی مشخص در طول سه دهه گذشته پیگیری شد. اسرائیل دنبال تحریم و انزوا ی ایران، اجتناب از دیپلماسی میان ایران و آمریکا، از بین بردن توافق بالقوه میان ایران و آمریکا و فشار وارد کردن به آمریکا برای ورود به جنگ با ایران بود. در برابر ایران از جبهه‌های مختلف اسرائیل را به چالش کشید، تسلیح و آموزش گروه‌های ضداسرائیلی و تلاش با اکراه برای توافق با آمریکا برای فرار از انزوا. اسرائیل اما توانسته است چند پیروزی بزرگ به دست بیاورد، محور مقاومت تحت حمایت ایران آسیب شدید دیده است و اسرائیل در آستانه تسلط بر آسمان ایران است. شاید اسرائیل در این مسیر کاملاً موفق نشود اما توانسته است موضع خود را به شکل چشمگیری پیش ببرد. اکنون اسرائیل در جایگاه تهاجم قرار دارد و ایران در جایگاه دفاع. هر چند این منازعه هنوز کاملاً تمام نشده است و اسرائیل با پیروزی کامل فاصله زیادی دارد، اما از همین حالا تا آویزه دنبال هدف بعدی است تا هژمونی خود را بر خاورمیانه تکمیل کند. کشور بعدی ترکیه است و دکترین اسرائیل تحقق امنیت از طریق سلطه است و نه از طریق توازن. توفیق ترکیه در سوریه، باعث جلب توجه بیشتر اسرائیل شد اما ترکیه با ایران متفاوت است. ترکیه عضو ناتو و گروه ۲۰ است، اقتصاد آن را نمی‌توان به سادگی تحریم کرد و به عنوان یک قدرت سنی، قدرت نرم بیشتری نسبت به ایران شیعه در منطقه دارد. البته ترکیه آسیب‌پذیری‌هایی هم دارد که جدایی طلبی کردی، مهم‌ترین آن است. مادامی که اسرائیل فکر می‌کند امنیت تنها از طریق سلطه نظامی به دست می‌آید، همه کشورهای همسایه چالشی برای آن محسوب می‌شوند. تبدیل شدن ترکیه به یک قدرت مهم منطقه‌ای، این کشور را به سیل اسرائیل بدل می‌کند اما نیروهای ژئوپلیتیک رانمی‌توان کامل از بین برد، آنها را فقط می‌توان مهار کرد.

محکومیت محتاطانه

موضع‌گیری بریکس در تقابل اسرائیل و آمریکا با ایران، چه دلالت‌هایی دارد؟

نسل‌کشی در فلسطین و حمایت از حقوق بین‌الملل تأکید کردند. لولا به عنوان میزبان در افتتاحیه نشست گفت: «جهان باید برای متوقف کردن نسل‌کشی اسرائیل در غزه و تجاوزات آن در منطقه، از جمله علیه ایران، اقدام کند.» او خواستار اقدام فوری جامعه جهانی برای توقف «مصونیت اسرائیل» شد. «نسل‌کشی در غزه باید متوقف شود. جامعه بین‌المللی باید برای ایجاد یک کشور فلسطینی عادلانه اقدام کند.» او از بریکس خواست تا نقش فعال‌تری در حمایت از فلسطین ایفا کند. وی افزود: «حملات به تأسیسات هسته‌ای صلح‌آمیز ایران نقض آشکار قوانین بین‌المللی است. بریکس باید از حقوق اعضا برای توسعه صلح‌آمیز هسته‌ای حمایت کند.» پوتین که به‌صورت ویدئوکنفرانس در جلسه حاضر بود نیز اظهار داشت: «حملات اسرائیل به ایران و حمایت آمریکا از این تجاوزات، نقض آشکار حقوق بین‌الملل است. ایران حق دفاع از خود را دارد.» او بر ضرورت پاسخگویی اسرائیل تأکید کرد. رامافوسا نیز گفت: «جنايات اسرائیل در غزه و تجاوزات آن به ایران بخشی از یک الگوی قانون‌شکنی است. آفریقای جنوبی از حقوق فلسطینیان برای تعیین سرنوشت خود حمایت می‌کند.» او به پرونده آفریقای جنوبی علیه اسرائیل در دیوان بین‌المللی دادگستری، آ‌ی‌سی‌جی، اشاره کرد. شی جین‌پینگ رئیس‌جمهور چین نیز اظهار داشت: «حاکمیت ملی کشورها باید محترم شمرده شود. حملات به ایران نشان‌دهنده بی‌اعتنایی به قوانین بین‌المللی است.»

مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور ایران نیز ظاهر آینا بوده در این نشست حاضر شود اما پس از آغاز حملات به ایران به دلیل ملاحظات امنیتی، به‌خصوص با توجه به اینکه طبق گفته خود او، از جمله اهداف اسرائیل برای ترور نیز بوده است، برنامه تغییر کرد و به جای او، سیدعباس عراقچی، وزیر خارجه ایران راهی ریو دو ژانیرو شد.

عراقچی در این سفر با سرگنی لاوروف، همتای روس خود نیز دیدار کرد. لاوروف در این دیدار بار دیگر پیشنهاد روسیه برای میانجیگری و نیز حمایت مسکو از ایران برای توسعه برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز را تکرار کرد. او در بیانیه جداگانه‌ای، با ذکر نام، حملات اسرائیل و آمریکا به ایران را محکوم کرد. عراقچی در حاشیه این نشست با آنتونیو گوترش، دبیرکل سازمان ملل متحد نیز دیداری داشت. گوترش در این دیدار با ابراز نگرانی شدید از تحولات چند هفته اخیر و خطرات جدی مرتبط بر صلح و امنیت بین‌المللی به‌خاطر حملات نظامی صورت گرفته علیه ایران، بر آمادگی خود برای کمک به کاهش تنش‌ها تأکید کرد. عراقچی دیداری نیز با ماجانوشو معاون وزیر خارجه چین داشت. در این دیدار، دیپلمات چینی ضمن محکومیت مجدد حملات آمریکا و اسرائیل علیه ایران، نگرانی جدی چین را نسبت به تشدید تنش و بی‌ثباتی در منطقه ابراز کرد. وی همچنین بر آمادگی چین برای تداوم همکاری نزدیک با جمهوری اسلامی ایران در سطوح دوجانبه و چندجانبه، به‌ویژه در

سوریه خارج کند». بریکس از رفع تحریم‌ها علیه سوریه استقبال کرده و ابراز امیدواری می‌کند این تلاش‌ها جهت احیای اقتصاد سوریه و آغاز بازسازی کمک کند. بریکس در این بیانیه در مسئله فلسطین، غزه را بخشی جدانشدنی از فلسطین می‌خواند و بر نیاز به اتحاد کرانه‌باختری و غزه تحت مدیریت تشکیلات خودگردان تأکید می‌کند و از اسرائیل می‌خواهد غزه را ترک کند. این بیانیه با تأکید بر حمایت از «حق تعیین سرنوشت فلسطینیان» این حق را شامل حق تشکیل «دولت مستقل فلسطین» می‌خواند. همچنین از اقدامات یک‌جانبه علیه تجارت جهانی نیز انتقاد شده است. سران، نخست‌وزیران و وزیران خارجه کشورهای عضو بریکس در دیدار خود خواهان انجام اصلاحاتی در نهادهای بین‌المللی غربی و دفاع از دیپلماسی چندجانبه نیز شدند. حمله تروریستی پهلگام کشمیر در هند و حمله به غیرنظامیان در کورسک روسیه محکوم شده بودند، بدون اینکه نامی از اوکراین و پاکستان ذکر شود. اندیشکده ریسپانسپیل استیت‌کرفت در این باره می‌نویسد: «در نهایت اینکه بریکس جهان را همین حالا هم چندقطبی می‌بیند. چندقطبی بودن در این بیانیه به رسمیت شناخته شده و ترویج شده است.» در واکنش به این بیانیه، دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا نیز هشدار داد که علیه کشورهایی که با بریکس همکاری کنند، ۱۰ درصد تعرفه بیشتر وضع می‌کند.

چه کسانی حاضر بودند؟

حاضرین در این نشست که در ریو دو ژانیروی برزیل برگزار شد، نمایندگان برزیل، روسیه، هند، چین، آفریقای جنوبی، ایران، امارات متحده عربی، عربستان سعودی، مصر و اتیوپی بودند. از این میان، از برزیل، لولا داسیلوا رئیس‌جمهور، از هند نارندرا مودی نخست‌وزیر، از آفریقای جنوبی، سیریل رامافوسا رئیس‌جمهور و از امارات متحده عربی، خالد بن محمد آل نهيان، رئیس‌دولت، کسانی بودند که به عنوان سران دولت در نشست حاضر شده بودند. برخی رسانه‌ها عنوان کردند، از دلایل غیبت شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین، عدم تمایل او به نشست بر سر یک میز با مودی بوده است. این اولین بار بود که شی در نشست بریکس حاضر نمی‌شد و به جای او، لی کیانگ، وزیر اول چین به ریو دو ژانیرو رفت. ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه نیز به دلیل حکم جلب بین‌المللی که دیوان کیفری بین‌المللی برای او صادر کرده، فعلاً از روسیه بیرون نمی‌آید. طبق گزارش‌ها، البته صحبت‌های پوتین از راه دور در این نشست شنیده شده است.

پوتین، لولا و رامافوسا در سخنان خود بر ضرورت توقف

هندوستان تا میز در روایت این بیانیه اشاره می‌کند که دیپلمات‌های حاضر «بر سر شدت محکومیت بمباران اسرائیل در ایران و اقداماتش در غزه اختلاف داشتند اما در نهایت به خواست تهران، ادبیات خود را قاطع‌تر کردند. ادبیات به کار رفته، به‌خصوص از کشورهایی مثل هند و برزیل، نشانه محکم‌تر شدن موضع جنوب جهانی در مقابل اقدامات نظامی یک‌جانبه است

روح‌اله نخعی

خبرنگار گروه دیپلماسی

اولین نشست بریکس بعد از جنگ ۱۲ روزه، برای ایران اهمیت بالایی داشت. ایران بسیار امیدوار بود که نشست این سازمان، از یکی از اعضای خود یعنی ایران، در مقابل حملاتی که متحمل شده، موضع بگیرد. این خواسته ایران هم البته کم‌وبیش محقق شد. بیانیه این نشست، در مجموع برای ایران مثبت بود، هر چند نکاتی هم در این بیانیه بود که از دید بسیاری پنهان نماند. سوآلی که در این میان، دوباره بر جسته شده این است که بریکس تا چه حد می‌تواند برای ایران در چنین تقابلی نقش آفرینی کند؟

بریکس چه گفت؟

دو نکته مهم در این بیانیه جلب توجه کرده‌اند: نکته اول اینکه حملات اسرائیل در غزه در بیانیه این گروه صراحتاً محکوم شده است؛ اما نکته دوم، مربوط به حملات به ایران است. بیانیه بریکس در این باره می‌نویسد: «اما حملات نظامی علیه جمهوری اسلامی ایران از تاریخ ۱۳ ژوئن ۲۰۲۵ را که نقض حقوق بین‌الملل محسوب می‌شود محکوم می‌کنیم.» اما نامی از اسرائیل یا آمریکا برده نمی‌شود، بر خلاف مورد فلسطین که در محکومیت حملات اسرائیل در آن، از این رژیم نام برده می‌شود. این بیانیه این حملات را نقض چارت سازمان ملل نیز خوانده است و نسبت به تشدید تنش ابراز نگرانی کرده است. بر لزوم برقراری پادمان‌های آژانس و حفاظت از مردم و محیط زیست یا حفاظت از تأسیسات هسته‌ای نیز تأکید شده و نسبت به حملات به «زیرساخت‌های غیرنظامی و تأسیسات هسته‌ای صلح‌آمیز، تحت حفاظت پادمانی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی» ابراز نگرانی شده است. امضاکنندگان بیانیه می‌گویند «حمایت‌مان از ابتکارات دیپلماتیک با هدف رسیدگی به چالش‌های منطقه‌ای را تکرار می‌کنیم و خواستار این هستیم که شورای امنیت رسماً در این زمینه اقدام کند.»

از اسرائیل تصریحاً و تلویحاً به دلیل اشغال سرزمین فلسطین، منع دسترسی بشردوستانه و هدف قرار دادن امدادگران، استفاده از گرسنگی به عنوان ابزار جنگی، نقض تمامیت ارضی و استمرار اشغال لبنان انتقاد شده بود و به شکایت آفریقای جنوبی از اسرائیل در دیوان دادگستری بین‌المللی اشاره شد. در این بیانیه به نام حماس و ۱۷ اکتبر هم اشاره‌ای نشده بود اما بیانیه خواستار آزادی همه گروگان‌ها و بازداشت‌شدگان شد.

بیانیه ضمن محکومیت خشونت‌های تروریستی در سوریه، اشغالگری اسرائیل در این کشور را نیز قویاً محکوم می‌کند، آن را «نقض آشکار قوانین بین‌المللی و توافقیانه توقف درگیری ۱۹۴۴» می‌داند و از اسرائیل می‌خواهد «بدون تأخیر نیروهایش را از قلمرو

